

ČERVEN 1684 – KLÍČOVÝ VÝSLECH KRYŠTOFA ALOISE LAUTNERA

Ve dnech 12. až 28. června 1684 proběhl v Mohelnici zásadní výslech Kryštofa Aloise Lautnera. Přípravy ovšem začaly již 9. června. Dokumenty, které z tohoto soudního jednání vznikly, jsou pozoruhodné. Je cenné, že se zachovaly v originálech dodnes.⁴³⁵ Koncept obsahuje jak kladené otázky, tak Lautnerovy odpovědi. Na konci každého dne byl připojen vlastnoruční podpis někdejšího šumperského děkana. Tak třeba 23. června 1684 čteme: „Potvrzuji svým vlastním podpisem, že (jednání) takto proběhlo – Chrystophorus Aloysius Lautner.“⁴³⁶ Originál celého výslechu podepsali a zpečetili v Mohelnici 28. června 1684 G. A. Winckler, H. F. Boblig a E. I. Schmidt. S celkem více než 130 otázkami jde o nejdelší výslech jak ve vlastní Lautnerově kauze, tak šířeji v rámci všech čarodějnických procesů v celém širokém regionu mezi léty 1622 a 1696.⁴³⁷ Musím i zde podotknout, že vyslýchanému duchovnímu tykali. Kdo kladl otázky, není bohužel jasné. Z logiky složení komise je ovšem velmi pravděpodobné, že to byli G. A. Winckler a H. F. Boblig.

Podle způsobu kladení jednotlivých otázek, které místy těsně navazovaly na předchozí odpověď, lze předpokládat, že většinu otázek položil právě Boblig. Tento způsob výslechu lze totiž velmi dobře sledovat u losinského inkvizičního soudu. I zde byly některé výslechy velmi dlouhé, výjimečně i přes 70 otázek a odpovědí, a logika posloupnosti kladení otázek tu byla velmi podobná.⁴³⁸ Na Bobligův způsob vedení výslechu upomíná i poměrně časté požívání vsuvek s parafrázemi skutečností, které se odehrávaly jaksi „vedle“, případně i v těsné souvislosti s položenými otázkami. Jednalo se o poznámky (Notanda, NB), které obsahují zčásti i některé postřehy vyšetřovatelů. Dokonce nechybí ani stopy interakcí členů komise s vyslýchaným, které proběhly jaksi mimo protokol. Biskupský sekretář E. I. Schmidt psal zápis, a to jak koncept, tak čistopis určený biskupovi. P. Reharmon se s největší pravděpodobností výslechu vůbec nezúčastnil. Zdá se, že jeho absence byla dlouhodobá.

Dlouhotrvající soudní procedura byla skončena dne 28. června 1684. Poslední den bylo Lautnerovi položeno přes 30 (!) otázek, na které vesměs stručně

odpověděl. A ještě týž den putoval zpečetěný čistopis výslechu do rukou olomouckého biskupa. Při pročítání a interpretaci tohoto velmi obsáhlého textu se musím zastavit u jedné zásadní skutečnosti: Bedřich Šindelář uvedl, že K. A. Lautner byl v níže uvedených červnových dnech roku 1684 podroben opakovaně útrpnému právu.⁴³⁹ Tato interpretace je mylná a navíc zcela zavádějící. Lautner byl podroben mučení toliko jednou, a to v pátek 16. června 1684.⁴⁴⁰ Bylo to mimo jiné i proto, že někdejší šumperský děkan nesnášel bolest a měl z použití tortury velké obavy, které neváhal ve svých odpovědích prezentovat. A tak záhy po začátku onoho mučení začal vypovídat a v tomto modu vydržel až do konce vyšetřování, a to nejen do 28. června 1684...

Biskupská vyšetřovací komise ve složení Winckler–Boblig–Schmidt hned 16. června poslala biskupovi K. Lichtensteinovi-Castelcornu krátkou zprávu, že se jimi vyslýchaný K. A. Lautner po použití „mírné tortury (leve tortura) přiznal k tomu, jak byl sveden svoji kuchařkou S. Foglickin, jak opustil Boha a všechny svaté a docházel na Petrovy kameny na čarodějnická shromáždění“.⁴⁴¹ Výslech skončil toho dne již v jednu hodinu odpoledne a vyšetřovatelé připojili nejen své vlastnoruční podpisy v pořadí Winckler, Boblig, Schmidt, ale také doušku: „Výslech bude dále ještě pokračovat.“ Vraťme se však na začátek tohoto velmi dlouhého výslechu.

+ + +

Vlastní soudní proces byl zahájen po ránu 10. června 1684 konfrontací. Šlo již o celkově čtvrtý právní úkon tohoto typu. Zde se jednalo o konfrontaci Lautnera a čtyř šumperských měšťanek – Estery staré Rohnerin, Magdaleny Peschkulinin jinak Vock Mandy⁴⁴², Susanny Prosigerin a Anny Marie Veltzelin – a starého mydláře Hanse Przerowskeho. Konfrontace ovšem neproběhla za osobní účasti těchto osob. V tomto případě se četlo z jejich výslechových protokolů. K osobní konfrontaci došlo poněkud později, 12. června 1684.

Tento postup jako úvod dalšího z Lautnerových výslechů jen potvrzuje to, co jsem uvedl výše. Totiž že právě záznamy z výslechů jiných osob byly zdrojem informací a argumentů pro přímý výslech K. A. Lautnera. Představovaly jakési náboje pro další pokusy směřující k tomu, aby Lautner vypověděl o své čarodějnické minulosti, a hlavně aby se k ní přiznal. To se za dobu blížící se čtyřem rokům zatím nepodařilo.

⁴³⁹ B. Šindelář, Vznik, s. 153sq.; týž, Hon, s. 204sq.

⁴⁴⁰ AO, kart. 372, fol. 464v–467v.

⁴⁴¹ Doslova: „...Gott lob, der grauatus Christophorus Aloysius Lautner post levem torturam et adhibita spiritualia remedia sie bequemet undt bekennet, wie er durch seine geweste Köchin Susanna Foglickin verführet worden und ein Geist, so sich Susannam nennet, bekommen, Gott und seine Heilige verlaugnet und das homagium praestiret dem Obristen dem Hexenplan Peterstein undt man gleich izo umb ein Uhr nachmittag die Session und examen geendet...“ AO, kart. 372, fol. 427r; MZA, Rkp 689, fol.130r.

⁴⁴² Pro M. Peschkulinin (jinak Vock Manda) je k dispozici jeden z mála výslechových protokolů pro šumperské vyslýchané osoby, srv. AM Šumperk, kart. 170, výslech probíhal od 30. srpna 1683, AM Šumperk, kart. 170; žena dostala celkem 49 otázek. Velmi obsáhlá je také dokumentace k H. Przerowskému.

⁴³⁵ OA, kart. 372, fol. 457r–490v (zpečetěný originál), fol. 493r–512v (koncept).

⁴³⁶ OA, kart. 372, fol. 503r, doslova: „Dess dieses sich also thuet verhalten, bestetige ich solcher mit meiner Handt=Unterschrift Christophorus Aloysius Lautner.“ Pokud není uvedeno jinak, vztahují se citace pramenů výslovně právě k tomuto dlouhému výslechu.

⁴³⁷ J. Čechura, Kronika, passim; týž, viz zde s. 140)

⁴³⁸ J. Čechura, Kronika, passim.